

**JUSI
ADLER-
OLSEN**

ŽRTVA 2.117

Preveo Mirko Bižić

VULKAN
IZDAVAŠTVO
Beograd, 2020.

Naziv originala:
Jussi Adler-Olsen
OFFER 2117

Copyright © 2020 by Jussi Adler-Olsen og JP/Politikens Hus A/S in agreement
with Politiken Literary Agency
Translation Copyright © 2020 za srpsko izdanje Vulkan izdavaštvo

ISBN 978-86-10-03231-4

Ova knjiga štampana je na prirodnom recikliranom papiru od
drveća koje raste u održivim šumama. Proces proizvodnje u
potpunosti je u skladu sa svim važećim propisima Ministarstva
životne sredine i prostornog planiranja Republike Srbije.

Posvećeno Sandri

PRSTI UTOPLJENIKA

*Život
ruku
utopljenika
duži je od naše istorije
daleko
i tako blizu
vidimo utopljene
vidimo njihovu čežnju
za životom i mirom*

*svakog dana
vidimo vrhove
prstiju njihovih
kako nestaju u okeanu
ali naše oči
nisu naučile da vide*

*njihovi prsti se pojavljuju
iz okeana
istežu se
prema nebu
više nisu mokri
prsti utopljenih
zauvek su osušeni.*

Falah Alsufi, pesnik i ilegalni izbeglica iz Iraka

PROLOG

Nedelju dana pre nego što je Asadova porodica otišla iz Sab Abara, otac ga je odveo na subotnju pijacu, u vrevu oko bezbrojnih tezgi sa leblebijama, kuskusom, začinima jarkih boja i raskokodakanom živinom koja je čekala kasapsku sekiru. Spustio je ruke na Asadova mršava ramena i pogledao ga svojim dubokim inteligentnim očima.

„Dobro me slušaj, sine moj“, rekao je. „Uskoro ćeš sanjati o onome što si doživeo danas, i biće mnogo takvih noći pre nego što nada u obnovu ovih zvukova i mirisa iščezne. Dobro gledaj oko sebe dok možeš; zadrži ono što vidiš u svom srcu i nikada to nećeš potpuno izgubiti. Ovo je moj savet za tebe, sine moj. Razumeš li?“

Asad je stegnuo očevu ruku i klimnuo glavom kao da razume. Ali nikada nije razumeo.

ŽUAN

Žuan Aigvader nije bio religiozan. Zapravo, upravo suprotno tome; otišao je iz grada kada je uskršnja povorka sa katolicima u crnim odorama preplavila La Ramblu, a takođe je bio neko ko je skupljao nedolične figurice papa i trojice mudraca kako vrše nuždu. Ali, uprkos svojim bogohulnim sklonostima, svejedno se mnogo puta prekrstio u poslednjih nekoliko dana, jer ako Bog ipak postoji, onda on obavezno mora da osigura njegovo povoljno mišljenje o sebi zbog nesrećnog zaokreta u toku događaja.

Kada je jutarnja pošta najzad stigla, sa dugo očekivanom kovertom, Žuan se ponovo prekrstio, jer će mu njen sadržaj oblikovati sudbinu. Bio je siguran u to.

Sada, tri sata nakon što je pročitao pismo, sedeo je u kafenu u četvrti Barseloneta, drhteći na vrućini, poražen i lišen svoje živosti. Trideset tri godine živeo je s besmislenom nadom da će mu se sreća već osmehnuti u nekom trenutku; ali posle ovoga nije imao snage više da čeka. Pre osam godina, njegov otac vezao je električni kabl sebi oko vrata i obesio se o vodovodnu cev u zgradi u kojoj je radio kao upravnik. Njegova mala porodica bila je očajna, i mada njegov otac nikada nije bio čovek oslobođen briga, ipak nisu razumeli zašto. Za tili čas, Žuan i njegova pet godina mlađa sestra odjednom su ostali sami s majkom, koja više nikada nije bila sasvim ona stara. U to vreme imao je samo dvadeset pet godina i ubijao se od rada studirajući novinarstvo i uzgred obavljajući više sitnih poslova u pokušaju da sastavi kraj s krajem. Ali sledeća godina bila je konačna tačka preokreta u njegovom životu, kada je njegova majka uzela preveliku količinu pilula za spavanje, posle čega je nekoliko dana za tim to uradila i njegova sestra.

Tek sada, gledano u retrospektivi, imalo je smisla što on to više nije mogao da podnese. Negde usput, mala porodica Aigvader izgubila je perspektivu u životu. Sve ih je obuzela tama. Uskoro će doći red na njega. Osim kratkotrajnih trenutaka sreće i malih pobeda, bio je to mučan život. A za samo mesec dana ostavila ga je devojka i njegova karijera je potpuno propala.

Jebeš ga. Zašto mučiti sebe kada je sve tako besmisleno?

Žuan je gurnuo ruku u džep i osvrnuo se prema konobaru iza šanka.

Da li bi bilo previše tražiti da okončam sebi život a da bar mrvica mog samopoštovanja ostane netaknuta i da platim svoju kafu?, pomislio je zureći u talog kafe. Ali džep mu je bio prazan, a njegove propale zamisli i ambicije vraćale su mu se u beskrajnim cikličnim ponavljanjima. Sve njegove loše veze i stalno opadajuće niske standarde odjednom je postalo i previše teško ignorisati.

Stigao je do kamenitog dna.

Pre dve godine, kada ga je obuzela druga duboka depresija, gatara iz Taragone rekla mu je da će se uskoro zateći jednom nogom u grobu, ali da će ga spasti svetlost u sredini dana. Delovala je vrelo ubedljivo, a Žuan se držao njenog proročanstva – ali gde je, dođavola, bila svetlost? Nije mogao čak ni da dostojanstveno ode iz kafea. Nije mogao čak ni da plati dva evra za svoj kratki espresso. Čak su i prljavi prosjaci koji su sedeli ispruženih ruku na El Korte Ingles mogli da skupe dovoljno novca za espresso; dođavola, to su mogli čak i beskućnici u ritama koji su spavali na betonu ispred ulaza u neku banku sa svojim psom.

Tako da je, iako ga je prodorni pogled gatara zaveo i dao mu nadu u budućnost, ona užasno pogrešila. A sada je došao dan za svođenje računa. To je bilo sigurno.

Uzdahnulo je pogledavši u kafanski sto i gomilu koverti koja je ležala na njemu – svedočanstvo da se našao neumitno sateran u čošak. Naravno, mogao je da ignoriše pisma s podsećanjima i upozorenjima koja su mu stigla na kuću, jer iako mesecima nije plaćao kiriju, suludi katalonski zakoni o stanovanju značili su da ne može biti izbačen na ulicu. A zašto bi brinuo o računu za gas kada nije sebi skuvao topao obrok još od Božića? Ne, četiri koverta koje su ležale na stolu ispred njega bile su to što ga je gurnulo preko ivice.

Što se tiče odnosa sa njegovom bivšom, Žuan se stalno kajao, obećavao stabilnost i napredak, ali njegova zarada nikada se nije pojavljivala u stvarnosti, i njoj je na kraju bilo već dosta da ga izdržava i rekla mu je da se gubi. U nedeljama koje su usledile, branio se od agresivnih poverilaca uveravajući ih da će, kada dobije honorare za svoja četiri poslednja eseja, lako moći sve da ih isplati. Zar nije bio u procesu pisanja zbirke izvrsnih tekstova? Zašto ne bi verovao u to?

A ovde na stolu bile su odbijenice, koje nisu bile neodlučne, nejasne, zaobilazne ili neodređene, već nemilosrdne i konkretne, kao kada matador u *Tercio de Muerte* zabije svoj *estoc* u srce bika.

Žuan je prineo šoljicu licu da uživa u već malo oslabejoj aromi svoje kafe dok je gledao preko plaže s palmama u mnoštvo boja koje su na sebi nosili kupaći. Nije prošlo mnogo vremena otkad je Barselona bila paralizovana ludakovom manijačkom vožnjom po La Rambli i pribijanjem običnih građana

pred glasačkim mestima koje je organizovala centralna vlada, ali sve to kao da je sada bilo potisnuto u stranu, jer je prizor koji je dočekao njegov pogled kroz treperavu vrućinu bila gomila srećnih ljudi. Glava im je bila ispunjena sopstvenim brbljanjem i povicima, znojavom kožom i čulnim pogledima. Na trenutak, grad je izgledao kao iznova rođen – gotovo prekoran – dok je on sedeo zaludan, tražeći gitarinu blistavu zvezdu.

Udaljenost od kafea u kome je Žuan sedeo do mesta gde su se deca igrala na ivici plaže bila je iritirajuće kratka. Za manje od minuta mogao bi da protrči pored ljudi koji su se sunčali i uđe u vodu, zaroni ispod penušavih talasa i udahne brzo i konačno. Pored vreve na plaži, niko ne bi obratio pažnju na ludog momka koji se potpuno obučen bacio u vodu. I za manje od stotinu sekundi od ovog trenutka, mogao bi da ostavi ovaj život za sobom.

Iako mu je srce ubrzano lupalo, Žuan se na tu pomisao nasmejao, napola gorko a napola slatko. Onima koji su ga poznavali to bi bilo nerazumljivo. Da slabić kao što je Žuan Aigvader izvrši samoubistvo? Dosadni, bezvoljni novinar koji nije imao muda da progovori na konferenciji za štampu?

Žuan je odmerio težinu koverti u ruci. Samo nekih stotinu grama dodatnog poniženja priključenog ostatku sranja koje je život istresao na njega, pa zašto plakati zbog toga; on je doneo svoju odluku. Sledećeg trenutka reći će konobaru da nema novca da plati i potrčati prema plaži, ne obraćajući pažnju na proteste iza svojih leđa, i izvršiti svoju nameru.

Napregnuo je mišiće potkolenica spremajući se da se pokrene, kada su dvojica gostiju u kupaćim kostimima ustali tako naglo da su oborili svoje barske stolice. Žuan se okrenuo prema njima. Jedan od njih tupo je zurio u ekran televizora na zidu, dok je drugi pogledom preletao preko plaže.

„Pojačaj!“, povikao je prvi čovek gledajući u ekran.

„Hej, gledaj! Ovde su, na promenadi“, viknuo je onaj drugi pokazujući na gomilu ljudi koja se okupljala napolju.

Žuan je pratio njegov pogled i spazio televizijsku ekipu koja je stala ispred tri metra visokog stuba koji je opština postavila pre nekoliko godina. Donji deo stuba bio je od metala, ali na vrhu su na digitalnom brojaču svetlela četiri broja. Žuan je još odavno pročitao tekst na stubu kojim se objašnjavalo da je svrha uređaja da se izbroje izbeglice koje su se utopile u Mediteranu od početka godine.

Ljude sa plaže u kupaćim gaćama i kostimima televizijska ekipa privlačila je poput magneta, a nekoliko lokalnih momaka izašlo je iz *Karer del Baluard* i krenulo prema mestu zbivanja. Možda su i oni to videli na televizoru.

Žuan je obratio pažnju na konobara, koji je glancao čaše kao robot dok je zurio u televizor. Na ekranu je pisalo NAJNOVIJA VEST, pa je Žuan iskoristio priliku i polako se izvukao i umakao niz šetaliste.

I dalje je bio živ, uprkos svemu – i uostalom, i dalje je bio novinar.

Pakao je mogao da sačeka još malo.

2

ŽUAN

Ne obraćajući pažnju na ljude koji su trčali i vozili rolere, kao ni na opšti metež svuda oko sebe, novinarka je stajala ispred masivnog stuba potpuno svesna efekta koji time dobija. Zabacila je kosu, oblizala usne i prinela im mikrofona, dok su muškarci i dečaci koji su malopre pristigli stajali otvorenih usta buljeći u njene grudi. Nije baš da ih je privuklo ono što je imala da kaže.

„Ne znamo tačno koliko ih se utopilo u pokušaju bekstva u Evropu, koja predstavlja raj i slobodu za ove nesrećne ljude“, rekla je ona. „Ali taj broj je poslednjih godina narastao na hiljade žrtava, sa više od dve hiljade njih samo ove godine.“

Malo se okrenula pokazujući digitalni brojač na vrhu stuba.

„Ovde možemo videti broj koji nam pokazuje koliko se izbeglica utopilo u Mediteranu ove godine do ovog trenutka. U ovo vreme prošle godine, broj je bio čak i veći, a možemo očekivati da i sledeća godina bude jednako loša. Provokativna je misao da, iako je ovo neshvatljiv i zastrašujući broj, svet – vi i ja – može da gleda na drugu stranu ne razmišljajući o tome, dok ovi nastradali ljudi ostaju anonimni.“

Pogledala je pravo u kameru dramatično našminkanim očima. „Zar to nije ono što mi – i ostatak sveta – radimo? Mi to jednostavno ignorišemo. Kao protivmeru ovome – mogli biste to čak nazvati protestom – TV11 odlučila je da fokusira naše buduće izveštaje na jednog od poginulih, tačnije na čoveka čije je telo nedavno isplivalo na plažu na Kipru u istočnom Mediteranu. Pokazaćemo da je taj izbeglica bio stvaran čovek od krvi i mesa.“

Spustila je pogled na svoj masivni časovnik. „Pre manje od sat vremena, telo ovog jadnog čoveka plutalo je na talasima prema plaži između zadovoljnih kupača, sličnih ovima na Plaja de Sant Mikel.“ Pokazala je rukom prema obožavaocima sunca da objasni na koga misli.

„Dragi gledaoci, ovaj mladi čovek o kome govorim bio je prvi čije je telo more izbacilo na popularnu plažu Aja Napa na Kipru ovog jutra, a on podiže broj na ovom našem displeju ovde na plaži na dve hiljade osamdeset. Toliko ih je poginulo samo ove godine.“ Zastala je radi dramskog efekta i podigla

pogled prema brojaču. „Samo je pitanje trenutka kada će broj porasti. Ali prva žrtva ovog jutra bio je tamnoputi momčić u *adidas* džemperu i iznošenim patikama. Zašto bi on izgubio život u Sredozemlju? Kada pogledamo preko mirnih plavih talasa ovde u Barseloni, je li moguće zamisliti da baš u ovom trenutku isto ovo more hiljadu kilometara odavde slama izbeglicama snove ispunjene nadom o boljem životu?“

Prestala je da govori dok je producent emisije ubacivao u program slike sa Kipra. Posetioci plaže mogli su da ih vide na ekranu podignutom pored kamermana. Prizor je trenutno okončao žamor. Videle su se zastrašujuće slike tela mladića koji je ležao u peni od talasa i zatim nekoliko dobronamernih ljudi koji ga izvlače na obalu i okreću na leđa. Zatim se na ekranu ponovo pojavila reporterka u Barseloni. Stajala je nekoliko metara dalje, spremna da završi sa izveštavanjem.

„Znaćemo više o ovom čoveku za nekoliko sati. Ko je on bio, odakle je došao i koja je njegova priča. Vraćamo se posle pauze. U međuvremenu, broj iza mene nastavlja da raste.“ Završila je pokazujući na brojač dok je napeto gledala u kameru sve dok kamerman nije rekao: „Rez.“

Žuan se osvrnuo oko sebe i osmehnuo se. Ovo bi moglo biti veliko! Ali zar stvarno nije bilo drugih predstavnika medija među stotinama ljudi koji su se ovde okupili osim njega samog i televizijske ekipe? Da li se bar jednom našao na pravom mestu? Je li zaista naišao na nešto krupno?

Nikada ranije nije imao tako čudan osećaj u stomaku.

Ko bi mogao da pusti da mu promakne ovakva prilika?

Žuan je pogledao u digitalni brojač.

Pre nekoliko trenutaka broj žrtava je iznosio 2.080, a sada je porastao na 2.081. I kao oni klinici koji su zurili u reporterckine grudi dok je palila cigaretu i razgovarala sa kamermanom, Žuan se takođe motao unaokolo.

Pre deset minuta bio je rešen da doprinese ovoj statistici ljudi utopljenih u Sredozemlju, ali sada je umesto toga stajao kao da je zalepljen za tlo ispred brojača. Zastrašujući broj bio je toliko prisutan i stvaran da je učinio da oseti nelagodu i nesvesticu. On je stajao ovde sa detinjastom fokusiranošću na sebe, ispunjen samosažaljenjem i porazom, dok su se istovremeno tamo na otvorenom moru ljudi borili za život. Borili! Ta reč ga je pogodila i odjednom je shvatio šta je osećao i potiskivao. Olakšanje ga je skoro dovelo do suza. Bio je toliko blizu smrti i onda je došla svetlost koja ga je spasla. Baš kao što je gatar predvidela. Svetlost koja će mu dati razlog za život; svetlost sa digitalnog brojača ispred njega koji je svedočio o nesreći drugih i sada mu nudio nenapisanu i odličnu priču. Sada je sve jasno video.

Kao što je i predviđeno, noga mu je povučena iz groba u poslednjem minutu.

Sledećih nekoliko sati bili su ispunjeni grozničavom aktivnošću za Žuana, pošto je skovao plan da spase svoju karijeru i time samu svoju zaradu za život i budućnost.

Proverio je odlazne letove za Kipar i ustanovio da bi, ako bi seo na avion u 16.46 za Atinu, mogao da stigne na povezani let za aerodrom u Larnaki na Kipru i da bude na plaži Aja Napa oko ponoći.

Zurio je u cenu karte. Skoro po petsto evra u oba pravca, a on taj novac nije imao. Zato je, pola sata nakon što je doneo odluku, bio prinuđen da uđe u piljarsku radnju svoje bivše devojke. Otvorio je zadnja vrata ključem koji ga je ona već nekoliko poslednjih nedelja molila da joj vrati i odlučno prošao iza pulta gde je krila novac, u kutijici ispod nekoliko gajbi s povrćem.

Za dvadeset minuta ona će se vratiti sa popodnevne pauze i naći izjavu o dugovanju koju joj je on ostavio u kutiji, dok će on u to vreme biti na aerodromu sa skoro 1.600 evra u džepu.

Vrisci sa plaže Aja Napa probijali su se kroz šum mora, a pena inače tamnih talasa svetlela je pod reflektorima koji su obasjavali čitav prizor. Na pesku, nekoliko metara ispred grupe spasilaca u uniformama, bila su položena tela, lica pokrivenih sivom vunenom ćebadi. Bio je to užasan – ali medijski fascinantant – prizor. Pod jakom policijskom zaštitom, petnaestak metara dalje stajala je grupa potištenih i šokiranih ljudi. Drhtali su od hladnoće iako su bili umotani u ćebad – istu onakvu kakvom su bila pokrivena lica mrtvih. Tiho su plakali od očajanja zbog nemilosrdne stvarnosti.

„Oni koji tamo stoje su imali sreće“, rekao je neko primetivši Žuanov ispitivački pogled. „Nosili su prsluke za spasavanje i izvučeni su iz čamaca tamo dalje na pučini. Naša ekipa pronašla ih je pre samo pola sata zbijene zajedno poput jata riba kako ne bi bili razdvojeni jedni od drugih.“

Žuan je klimnuo glavom i napravio nekoliko opreznih koraka prema telima. Dvojica policajaca rukom su mu dali znak da se odmakne, ali kada im je pokazao novinarsku propusnicu, usmerili su svoj autoritet i prekore na gomilu preterano radoznalih turista i ljudi koji su krenuli u provod, i sada pokušavali da sve snime na svoje smartfone.

Ljudi bez srca, pomislio je Žuan dok je vadio svoju kameru.

Nije razumeo grčki, ali govor tela spasilaca je sve jasno govorio. Upravo sada, oni su silovito gestikulirali, pokazujući na talase koji su se sporo valjali dok je jedan od njih usmerio reflektor prema predmetu koji je plutao ka obali.

Kada je telo bilo na dvadeset metara od obale, jedan od spasilaca zagazio je u vodu i izvukao ga kao da se radi o zavežljaju krpa. Dok su beživotno telo izvlačili na kopno, neki od preživelih počeli su da jecaju.

Žuan se okrenuo prema grupi izbeglica. Krici bola poticali su od dve žene koje su, sagnute i sa rukama podignutim ispred lica, svom snagom pokušavale da shvate čemu upravo prisustvuju. Bio je to žalostan prizor. Čovek neuredne crne brade žarko se trudio da zaustavi takvu njihovu reakciju, ali nije uspeo ni najmanje da ublaži njihov čujni i приметni očaj, koji se samo pojačao kada je mladić obrijane glave u plavoj jakni uniforme skočio napred da fotografishe telo iz neposredne blizine. Izgledao je zvanično i verovatno je došao da dokumentuje svako spasavanje, pa ga je Žuan fotografisao i za svaki slučaj mu klimnuo glavom, nadajući se da ostavlja utisak da ima specijalnu dozvolu da bude ovde. Na svu sreću, na licu mesta nije bilo drugih novinara.

Zatim se okrenuo i snimio niz fotografija uplakanih žena u grupi; iz novinarske perspektive, uvek je dobro kada zabeležiš ogoljeni ljudski bol – iako mu to nije bio jedini cilj. Uradiće upravo isto ono što je radila i televizijska ekipa u Barseloni. Razotkrivanje, pojedinosti, šok i objavljivanje.

Ovaj utopljeni čovek, koliko god zlosrećno to izgledalo, bio je njegov lični trofej; on će pokušati da vrati mrtvaca u život – i ne samo za malo katalonsko novinsko tržište. Uradiće to za ceo svet, baš kao kada se trogodišnji dečak, sirijski Kurd, utopio i posle toga se pojavljivao u svim svetskim medijima pre nekoliko godina. Koliko god situacija bila grozna, on će osvetliti sudbinu jednog ljudskog bića – i pritom za sebe steći bogatstvo i poštovanje. To mu je bio plan.

Na trenutak je oklevao. Vrisci u pozadini bili su veoma stvarni. Nije bilo takve snage emocija kada je TV11 u Barseloni prikazala slike sa Aja Nape. Ovo je davalo neki dodatni osećaj stvarnosti, sve što je potrebno da obezbediš da priča pobeđi sve ostale priče. Ali, što je bilo zbunjujuće, ovo je dodavalo čitavoj situaciji i nešto drugo. Poznavao je taj osećaj iz drugih situacija, ali nije mislio da on priliči trenutnom kontekstu. Zašto bi osećao krivicu zbog onoga što je radio? Zar se nije bavio nečim veoma posebnim?

Kamera je odjednom postala nekako teža. Mislio je da je na tragu nečega posebnog, ali zar zapravo nije jednostavno ukrao zamisao od TV11? Jer bez obzira na činjenicu da je istraživao na licu mesta, po čemu se to isticalo! On je bio samo imitator. Zašto to ne bi jednostavno priznao samom sebi?

Žuan je izbacio sumnje iz glave. Imitator, pa šta! Sve dok je radio dovoljno autentično, ko bi mogao da se požali?

Uskoro, kada snimi izvlačenje čovekovog tela iz vode, preusmeriće pažnju na uplakane žene da pokuša da otkrije zašto ih je baš ovo toliko teško pogodilo i jesu li lično poznavale utopljenog čoveka: da otkrije nešto što će

dati pojedinosti čovekovom identitetu i razlog zbog koga je pobegao iz svoje zemlje. Odakle su ga ovi ljudi poznavali? Zašto je umro on a ne oni? Je li bio slab? Je li bio pristojan čovek? Je li imao decu?

Žuan je zakoračio prema telu i spremio se da fotografiše čoveka dok je ležao u plićaku glave okrenute na drugu stranu. Čovekova odeća bila je bezoblična i izuvijana oko njegovog tela. A onda je jedan od spasilaca izvukao telo iz pene talasa.

Žuan je bio blizu leša kada se telo malo okrenulo, i ono što je video nateralo ga je da naglo stane u mestu. Uz još jedan, poslednji trzaj ruke, glava se okrenula i pokazalo se da to nije telo muškarca već jedne starije žene.

On se trznuo. Nikada ranije nije se suočio sa tako prisutnom smrću; bilo je zaista neprijatno. Viđao je žrtve saobraćajnih nesreća, krv na asfaltu i trepereća plava svetla iz kola hitne pomoći koja su uzaludno stizala na mesto nesreće, i za kratko vreme koliko je radio kao reporter, takođe je video i gradske mrtvačnice. Ali u odnosu na te smrti, sudbina ove bespomoćne žene pogodila ga je mnogo teže. Da se tako dugo putovanje ispunjeno nadom završi tako tragično... To je svakako bilo dovoljno za naročito upečatljivu priču.

Uvukao je slani morski vazduh duboko u pluća i zadržao dah dok je gledao kroz tamu nad morem kako bi obuzdao osećanja. Jer usred očigledne tragedije, glavna vest je bez sumnje bila da žrtva nije bila muškarac, mlada žena ili dete. Intuicija mu je govorila da je priča iznenada postala mnogo lakša za prodaju, pošto je žrtva bila starija žena. Ko ne bi uočio besmislenost i grotesknost ove nesrećne sudbine? Tako dug život i tako grozan kraj.

Žuan se ubrzo pomirio sa situacijom. Usmerio je kameru na telo i napravio veći broj fotografija pre nego što je uključio video-funkciju i obišao oko leša kako bi snimio svaki detalj pre nego što ga spasilački tim spreči u tome što je radio.

Uprkos vremenu koje je leš proveo u moru i teškoćama podnetim na putovanju, bilo je lako primetiti da je žena poticala iz imućne kuće, što će svakako povećati interesovanje i poboljšati prodaju slika. Koliko često su ljudi viđali slike brutalno izloženih ljudi u dronjcima kao svedočanstvo o patnjama dugog putovanja? Ova žena je, s druge strane, bila dobro obučena, iako joj je krznena jakna bila iscepana a cipele nestale. Njen svetlocrveni karmin još je bio vidljiv, a senka ispod očiju skoro netaknuta. Blizu sedamdesete godine, bila je lepa. Međutim, čovek nije mogao da previdi bore koje su joj se pružale po celom licu i nesumnjivo svedočile o nekim od muka koje su je naterale na ovo očajničko bekstvo, a ipak je izgledala upečatljivo dostojanstveno. „Znamo li odakle dolaze ovi ljudi?“, upitao je na engleskom čoveka u civilnoj odeći autoritativnog izgleda koji je klečao pored tela.

Žrtva 2.117

„Pretpostavljam da su iz Sirije, kao i čitava ova poplava izbeglica u poslednjih nekoliko godina“, odgovorio je čovek.

Žuan se okrenuo prema preživelim. Tamnopusi, ali samo malo tamniji od Grka, tako da je Sirija delovala kao dobra pretpostavka. Pogledao je u niz tela u pesku i prebrojao ih. Trideset sedam. Muškarci, žene, i možda jedno dete. Žuan je pomislio na plažu u Barseloni na drugoj strani Sredozemlja, gde je na noćnom nebu sijao broj 2.117. Kakvo besmisleno traćenje života.

Izvadio je svoju beležnicu i zapisao datum i vreme da bi barem stekao osećaj da je započeo zadatak koji će ga izvući iz ambisa i dati mu novi smisao. Biće to članak o mrtvima koji su previđeni, ne o zdravim odraslim ljudima u najboljim godinama ili bespomoćnom detetu, već o starici koja se utopila pre nekoliko trenutaka. O ženi koja, kao i 2.116 drugih žrtava, ove godine nije živa prešla preko Mediterana.

Zapisao je svoj naslov, *Žrtva broj 2.117*, i pogledao prema grupi preživelih i ženama koje su vrištale. Tamo je još bilo mnogo napaćenih lica i uzdrhtalih tela koja su se držala jedno za drugo, ali one žene i čovek sa bradom su otišli. Na njihovom mestu stajao je čovek u plavoj jakni uniforme koji je maločas pravio fotografije pored Žuana.

Žuan je vratio beležnicu u džep i upravo hteo da snimi nekoliko fotografija ženinog lica iz neposredne blizine kada ga je zaustavio bistri pogled njenih širom otvorenih očiju.

Zašto se ovo dogodilo?, pitale su te oči.

Žuan je ustaknuo natraške. U njegovom svetu, okultne pojave bile su predmet podsmeha, ali u tom trenutku telo mu je drhtalo. Bilo je to kao da je žena htela da mu se obrati. Da ga natera da razume da ništa ne razume i da nije dovoljno dobar.

Žuan nije mogao da skrene pogled, jer su te lepe, žive oči imale još pitanja.

Ko sam ja, Žuane?

Odakle sam došla?

Kako se zovem?

Žuan je kleknuo ispred nje.

„Saznaću“, rekao je i sklopio joj oči. „Obećavam.“

3

ŽUAN

„Ne, ne možeš dobiti novac za svoje putne troškove kao slobodnjak ako to nije unapred odobreno. Koliko puta to treba da ti kažem, Žuane?“

„Ali ovde imam račune. Gledaj, imam kompletan putni budžet!“

Gurnuo je preko stola fasciklu s kartom za Kipar i dokazima o svim njegovim ostalim sitnim troškovima pa se osmehnuo najšarmantnije što je umeo. Bio je i više nego svestan ovlašćenja Marte Toras kao administratora, pa kakvog je onda prava ona imala da ga odbije, pogotovo sada?

„Zar nisi videla moj članak na naslovnoj strani juče, Marta? Nije to bio samo neki stubac u dodatku novina; bila je to ništa manje nego glavna priča u *Ores del dija* – i najbolja koju sam ikada napisao. Pouzdano znam da će računovođe odobriti mojih 1.600 evra. Imaj srca, Marta, ne mogu sebi da priuštiti da sâm platim putne troškove. Pozajmio sam novac od bivše devojke.“

A Žuanov molećivi izraz nije bio namešten samo radi pojačanog efekta. Njegova bivša lupila mu je šamar i zapretila da će ga prijaviti policiji. Nazvala ga je lopovom i plakala jer je znala da nikada više neće videti tih 1.600 evra. Onda je ispružila ruku i zatražila da joj vrati ključ od radnje. A time njihova veza više nije bila samo raskinuta, bila je istinski i sasvim okončana.

„A ti smatraš da je sigurno da će računovodstvo to odobriti? Ha! Pa, *ja sam računovodstvo, Žuane*“, frknula je Marta. „A tvoja bivša mora da je prava budala ako misli da možeš tek tako da se ušetaš ovde i tražiš novac od novina kad god ti padne na pamet.“

Žuan je i dalje pokušavao da se pribere dok se ona vraćala iza svog pisaoćeg stola.

„Pa bar mi refundiraj avionske karte, Marta. Novine to ionako ne mogu da mi oduzmu.“

„Žali se svojoj urednici. Vidi da li će to pomoći“, odgovorila je ona jetko. Nije se čak potrudila ni da pogledne pogled.

On je možda očekivao mali aplauz od uredništva. I te kako zasluženo priznaje da je njegovo izveštavanje najzad dalo *Ores del dija* važnu priču kojom su stekli priznanje svetske štampe. Međunarodni mediji su čak upotreбили njegove fotografije. Utopljena starica u krznenoj jakni obasjana reflektorima, tela na plaži, žene koje vrište. Ali osim mlade inostrane dopisnice koja je naglašeno odmahnula glavom dok je Žuan prolazio između boksova stalno zaposlenog osoblja, niko drugi nije reagovao. Nije bilo čak ni klimanja glavom ni slabašnog osmeha. Šta kog đavola? U filmovima, tvoje kolege uvek ustanu i aplaudiraju ti zbog nečega ovakvog. Šta nije bilo u redu?

„Imam samo pet minuta, zato neka bude kratko, Žuane.“ Njegova urednica je zatvorila vrata kancelarije i naizgled zaboravila da pozove Žuana da sedne, što je on ipak uradio.

„Marta iz računovodstva upravo je zvala da mi kaže da želiš da ti se pokriju putni troškovi.“ Strogo ga je pogledala preko naočara. „Možeš zaboraviti na to,